

Zanesti.

O. Auferre, — na svoj stanū; — na nosiléhū; vētri zanesse kraguja.

S. Tedaj je spet nsl. z ane sti - z ana ša ti se na koga — olikana še le po nemški (sich verlassen) ?

Zapovēdi.

O. Mandatum, decretum, edictum; zapovēdēti - ati - ovati, kakor nsl.

S. Pa sem se je skor že bal, ker novočeski pomeni nasprotno (Verbot, verbieten), in sedaj vidim, da je moja tudi staroslovenska.

Zapodū.

O. Latebra: skry se vī zapodē malēmī.

S. Kar skoči iz zapoda! Kdo bi si mislil, da je to nsl. ?

Zapoj.

O. Zapojstvo ebrietas: pijanīstvo i zapojstvo; zapojčivū ebriosus.

S. Ta človek je pijančiv in zapojčiv!

Lepopisje v ljudski šoli.

(Konec.)

Zdaj mi še ostane priobčiti svoja mnenja o lastnostih lepega pisanja.

1. Pisanje naj se vjema s pravili naravnosti. Naravno je pisanje, če so pismenke, ki segajo čez tri ali štiri čerte, na verhu tanke, spodaj pa nekoliko krepkeje postajajo, kakor je n. p. smreka, kakor so štiri glavne hišne stene, ročnik vozarskega biča i. d. Posebno veljá to za nemško pisanje. Naravno je dalje pisanje, če so poteze tanke tam, kjer so naj bolj na okroglo zavite; le tanke stvarice se dajo upogovati.

2. Ravnomernost je v tem, da se posamesni deli čerk vjemajo v dolgosti, širokosti in sploh v velikosti. Posebno naj bodo zgornje lopotične zanke pri véliki abecedi slovenskega pisanja na levo in desno ravnomerno iz dveh polovic. Spodnje poteze, ki nosijo zgornje, naj bodo nekoliko večje, drugače tiščé na spodnje dele pismenk.

3. Kinč slovenskih, posebno vélikih pismenk je krogovitost. Zarad te lastnosti je slovensko ali latinsko pisanje toliko težji od nemškega. Krogovitost je tudi prvi pogoj pri ornamentalnem risanju. Preden se deček ne privadi s prosto roko krogov risati tako, da se izurjeno oko, ogledovaje popolni mir, ne zadovoljuje, ne opravi mali risar nič z ornamentom. Slovensko pisanje je tudi nekako ornamentalno risanje. Vsi potegljeji, kateri so zarad lepšega, naj bodo v resnici lepi, mirno in lahko zaviti. Primerjaje nalomnjeno verbokvo, desko ali kaj takega z lepo zvitim jeklenim peresom od ure, ali s krogovito ribjo kostjo naj dá učenik otrokom napake preiskovati v voglatih, slabo krogovitih potegljejih, in sicer že v prvem razredu. Dobro je, mladino že v zgodnjih letih vaditi do-brega ukusa.

4. Tesno zvezana s krogovitostjo je lahkost. Vsi potegljeji naj se lahko razlivajo eden v drugega brez silovitega okrajšanja ter skupostne tesnobe. Slednjič tudi

5. stanovitna lega pisanje izverstno dela. Oblika posamesnih čerk je mnogokrat dobra, a v skupščini se vidi silni nemir. Ako podaljšamo neenako ležeče čerte, naši bodemo, da se križajo. To jako kazí lepoto pisanja. Stanovitna lega se naj hitreji doseže s podloženimi ležečimi čertami, in če kotichek med levim papirjevim krajcem in spodnjim robom klopí, na kterege se otroci tako radi a napačno naslanjajo, vedno enak ostane, ako nikakor ni moč si osvo-jiti g. Levčevega načina.

Na razstavljená splošná krasopisná pravila naslanjam še posebno metodo, po kateri bi se sintetično izpeljavale posamesne čerke. Pismenke imajo veliko podobnosti med sabo. Iz razkosanih ob-stojnih delov se dajo nove čerke sestavljati, tako da ni treba vaditi se novih potegljejev. Kosčeki se premikujejo zdaj više, zdaj niže, spred ali zad in tako nove čerke nastajajo, ktere po kratki vaji v svoji pravi lepi obliki kar iz peresa tekó, če so se učenci le prilastili prvotnih potegljejev.

Perva vaja, ktera naj se gostokrat ponavlja, naj bode, da otroci naredé prvotne lasne, ktere vežejo posamesne čerke, in per-votne krepke potegljeje, iz katerih se delajo zlasti male čerke. Kjer se lasne čerte prelomijo ter v krepke prehajajo, naj bode oster vogel ali špičast konec, kakor pri nemškem „v“ Okroženih koncev mali začetniki prvič ne naredé lepih, podobni so zviti mesarski kljuki; da se ne navadijo tega, naj učenik iz pred omenjenih „v“ temeljno na obeh koncih okroženo čerto „*“ izpeljuje. Na tablo predpisane špičaste verhe naj učenik z mokrim perstom na okroglo posname. Teh popravkov, se vé da otroci v svojih zvezkih ne mo-rejo posnemati, timveč jih morajo z novega narejati opustivši ostri vogel. Per tej priliki naj učitelj mnogokrat povdarja, da mora vselej potegljej tanek biti, kjer je naj bolj krogovit, kjer se naj bolj zavije, ter debel narašča, kjer čerta na vzdol ravna postaja. Zoper to krasopisno pravilo otroci naj več grešijo. Prirodnost nas

učí, da se kol ne dá okroglo zaviti, tanka vejica pa lahko. Napačno tudi je, ako se dve debeli čerti križate. Nič ni gerjega od tega!

Potem sledí vaja v gori in doli obrnjenem potegljeji *i* — *z*. Ko otroci prvi potegljeji znajo, naj svoje zvezke narobe obernejo in še eno versto „*i*“ načerkajo. Zdaj položé zvezek nazaj v poprejšno lego, dobro pogledajo ter poskusijo narobe „*i*“ pisati. Potem vadijo dolgo potezo „*l l*“ na 3. verstí in „*l l*“ na četerti verstí stoječo; to naj spodej odsekajo. Na podloženih ležečih čertah je ta vaja lahka. Da naj bodo poteze skozi in skozi enako debele, ne prekrepke, enako vsaksebi stoječe, se mora gostokrat povdarjati.

Naj okorníši se kažejo otroci pri vaji čerke „*o*“. V predočbo naj jim stavi učitelj drobna fižolova zerna. Potem naj se „*o*“ po dolgosti na dve simetrični polovici razdelí. V veči razmeri se jim to na drevesnem ali iz papirja izrezanem nezobatem listku lahko razumljivo pokaže. Čerko „*o*“ naj se na obe strani pisati vadijo, to je, da je debeli potegljeji enkrat na levi, drugič na desni strani.

Iz teh prvotnih čert je manj ali več zložena vsa mala in deloma tudi vélika abeceda. Prav lahko se dajo te podobice in drobčki najti iz lepega rokopisa, ter v nove slike sestaviti, in sicer:

c = je leva polovica čerke „*o*“, na desnem verhu vpičico zakrivljena.

a = Pridéni k čerki „*o*“ na desni strani čerko „*i*“, dobiš **a**.

d = Ako se ta „*i*“ podaljša v „*l*“, postane „*d*“.

q = Pomakne se pri čerki „*d*“ potegljeji „*l*“ do tal (4. veste), se dobí **q** (kv).

g = **q** s penkljo na spodnjem koncu stori čerko **g**.

j = Če se „*o*“ pri čerki **g** opusti, ostane **j**.

e = Celó majhni *o* tikoma pod drugo versto, čisto zvezan z levo polovico „*o*“, kaže **e** (*e*).

t = Nekoliko okrajšan, prečertan potegljeji „*l*“ daje „*t*“. Ta potegljeji počez je navadno jako debel, postrani, kriv, predolg i. d. Bolji je poslužiti se nemške oblike „*t*“, ktera je že zeló v navadi; nevreten potegljeji izostane, in taki „*t*“ se lepo veže z naslednjimi čerkami.

s = Na desno narejeni „*o*“, na verhu nekoliko ošpičeni, pokaže „*s*“

p = Če postavimo v spodnjem koncu odsekano čerto „*l*“ pred na desno narejeni *o*, se dobí „*p*“, ali pa če se potegljeji „*l*“ na verhu pridene ena čerta iz prve vaje (druga polovica čerke „*n*“).

h = Če pomakneš prvi potegljeji „*l*“ na čerki „*p*“ proti stropu, to je prvi verstici, do ktere segajo dolge čerke, se dobí „*h*“.

„*n*“ = ostane, ako odrežemo na čerki „*h*“ od prvega potegljeja toliko, kar ga čez drugo versto moli.

m = Čerka „*n*“ spredej pomnožena za prvi potegljeji, pokaže „*m*“.

k = Iz čerke „*h*“ se „*k*“ izpeljuje, ako se natakne drugemu potegljeji polovico na desno narejenega „*o*“. Ta dva kosčka naj se skerčita v prostor med 2. in 3. verstico. Čez drugo verstico

- naj otroci ne delajo znamenitega potegljeja, ki loči čerko „h“ od „k“. Mera na vid je pri šolarčkih še nezanesljiva.
- u** = Ako se pisni zvezek okoli oberne ter pogleda tisto rédko, na kateri so „n“ napisani, pokaže se „u“, ktereга je lahko narediti.
- y** = Na čerki „u“ potegljelj „i“ podaljšan v „j“, daje ptuji „i“ (y).
- v** = Naredimo samo drugo potezo čerke „n“, podaljšajmo do 2. verstice lasno čerto ter jo končajmo s pičico, dobimo „v“.
- w** = Ako se celi „n“ zapiše in končava kakor popred „v“, postane „w“ za nemške besede.
- r** = Iz prvega potegljeja čerke „n“ se lahko naredí „r“, če se iz njega potegne proti verhu prav majhen „i“ brez vse debelosti. V prvih razredih nahajamo ta „i“ kot jako debelo piko. Temu se v okom pride, ako se učencem veleva, lasno čerto samo prelomiti, kjer ima „i“ ali pikica biti.
- b** = Navadno „l“, končan kakor „v“ ali „r“, daje obraz čerke „b“.
- z** = Navzdol potegnjena lasna čerta s pridjano drugo polovico čerke „n“ na levem vrhnem in desnem spodnjem koncu, daje „z“. Tudi prav majhen „h“ okoli obrnjen in še enkrat pomnožen za drugo polovico čerke „n“, kaže prav lep in simetričen „z“, ktereга otroci kmalu prav ličnega naredé. S penkljo čerko „z“ v vaje jemati, ni dobro, ker se ne vjema s tiskaním „z“.
- f** = Postavimo čerko *j* tako na glavo, da stoji na tretji verstici, ter se navzdol podaljša do 4. verste, se pokaže „f“.
- x (ks)** = se stika navadno iz dveh polovic čerke „o“, tako da se s herbtoma tiščita. Perpravno se izdeluje „x“ iz drugega potegljeja čerke „n“. Treba ga je le prekrizati od leve spodej čez sredo gori proti desni s tanko na obeh koncih v pičico zavito lasno čerto.

V ravno tem smislu se sestavljajo velike pismenke. Zarad ornamentálnih okrožljejev so te oblike težji od majhnih, vender se njih podoba vjema dostikrat z majhnimi čerkami. Opiraje na te enakosti naj se odlikujejo vélike pismenke po sledeči versti:

A, H, M, V, W, Y, U, Z, X, — O, Q,
E, G, E, — B, P, B, — J, K, K; J, F, —
S, L, D.

Tukaj hočem svoji nalogi mejni kamen postaviti nadjaje se, da bode kmalu kateri mojih dragih tovaršev pristopil mojim mislim in željam, ali pa da me bode v boljšem podučil.

F. Stegnar,
 c. k. učitelj.